

«Nus auters» – il giu

Maina tia terra cun success economic

■ S'avischnar al tema da l'immigraziun cun agid d'in giu virtual - quai è la finamira dal giu interactiv «Nus auters». El è vegni sviluppa sco contribuziun multimedia per l'emna tematica da la SRG SSR idee suisse davart l'integraziun (avrigl 2008). Il giu è accessibel en las quater linguas naziunals sin tut las paginas d'internet da las unitads d'interpresa da radio e televisiun svizra. «Nus auters» è in pasatem divertent ed infurmativ per giugar a chasa, il giu sa lascha dentant er integrar bain en l'instrucziun d'economia e da civica dal stgalim superiur da las scolas popularas, en scolas professiunals e scolas medias.

Il giugader gioga en ina Svizra virtuala ed agescha d'ina vart sco interpredider e da l'autra vart sco minister da l'economia. Cun sias azziuns po el manar cun success ils ogt

secturs economic definids e contribuir uschia al svilup da ses pajais. Il giu sa basa surtut sin las datas

statisticas da l'onn 2007 da l'Uffizi federal da migraziun. Per render il giu pli interessant ed augmentar il plaschiar da giugar en tschertas cundiziuns e cifras fixadas ordavant. Il giu na pretenda perquai betg d'esser facticamain complet. Tuttina mussa el a moda impressiunanta quant interessant ed a medem temp quant difficil ch'igl è da contribuir al success economic d'in pajais, resguardond las pli diversas influenzas.

Da l'integraziun profitan tuts

Il giu da la SRG SSR mussa a moda ludica ch'els pajais industrials bainstants n'èn betg mo dependents da l'immigraziun da forzas da lavur specializadas, mabain ch'els profitan era da las lavurantas e dals lavurants main qualifitgads. Entant ch'els pajais bainstants disponan da dapli chapital e tecnologia, han ils pajais pli paupers in pli grond potenzial da forzas da lavur. Sch'els pajais ritges permettessan damai a las estras ed als esters d'immigrar libramain, fiss quai per els tenor il pensar ricardian (tenor David Ricardo, il represchentant da l'economia naziunala classica) in cler avantatg. E quai betg mo perquai ch'els immigrants surpiglian per regla lavurs pajadas main bain, che na vegnan betg exequidas gudent dals indigens, mabain era perquai ch'els prestan cun ils daners ch'els tramettan a chasa ina gronda contribuziun a l'agid al svilup da lur pajais d'origin.

Descriziun dal giu

Sco interpredider po il giugader plazzar las lavurantas ed ils lavurants disponibels sin il martgà da lavur a moda uschè ideala sco pussaivel en ils secturs economic. El po spustar il persunal d'in sector a l'auter u relaschar las persunas tut tenor il svilup economic. El sto adina empruvar da reparter las persunas tenor lur abilitads e cuntanscher ina relaziun armonica tranter ils indigens ed ils immigrants. La finala po el era influenzar il nivel da las pajas en ils

Pagina d'entrada dal giu.

secturs economic e prender mesiras da motivaziun. Tut quests parameters han in'influenza directa sin il success u il nunsuccess pervi dals custs pli auts u da las fluctuaziuns.

Sco minister da l'economia po il giugader promover en ils singuls secturs economic mesiras che megliereschan la chapientscha vicendaivla tranter las lavurantas ed ils lavurants activs en quests secturs. Quai è surtut curs per promover las enonuschientschas linguisticas e mesiras per ina meglra chapientscha per la cultura. Cura ch'il giugader ha prendi tut las decisziuns, terminescha el il mais virtual. Ils parameters vegnan elavurads ed il success economic dal pajais vegn calculà e preschentà da

da sa lavuranta en. Durant quest mais n'è quella persuna betg productiva. Resguarda tar la repartiziun da las persunas sin ils differents secturs era las competenzas da quellas. Sche ti guardas che la relaziun tranter emigrants ed indigens saja optimala, lura vegns era ad avair dapli success. Il medem vala per la relaziun tranter ils ogt secturs.

Adattescha il nivel da la paga ed organisescha scolaziuns per che las lavurantas ed ils lavurants sajan cuntents e restian tar tai. Ti pos da tut temp spustar las lavurantas ed ils lavurants che ti has gia engaschà d'in sector en in auter. Per far quai, va cun la mieur sin il sector, e silsunter sin la persuna giavischada. Cun in clic pos ti spustar la persuna.

d'ina lavuranta e d'in lavuranta n'ha nagina influenza sin il chapital. Suentar mintga runda has ti la pussaivladad d'arcunar il giu. Tar utilisaders registrads succeda quai automaticamain. La durada maximala dal giu munta a 10 onns (= 120 rundas).

L'integraziun ha conjuntura auta

La mobilitad dal 20avel tschientaner ha relativà pli e pli ils cunfins naziunals e promovì migraziuns. Guerras, catastrofes e crisas economicas han sfurzà umans da bandunar lur patria e da far a l'ester novas ragischs. L'inscunter tranter indigen ed ester po enritgir culturalmain ed economicamain – ma el ha er in grond potenzial da disfidanza e da conflict. Quai n'è er betg

Las autoritads han furmà l'onn 1986 in gre-mi da fugitivs extraordinari che sa deditgava a l'unda da fugitivs tamils nunspepogada. Medemamain han ils fugitivs derivants dals conflicts dal Balcan ils onns 1980 e da las guerras en Jugoslavia ils onns 1990 manà tar pregiudizis e xenofobia.

Er oz debattesch'ins savens davart l'integraziun cun plects stereotips, polemics e violents. Nov è il conturn sociopolitic, nov il dumber da migrantas e migrants en Svizra (21,5% da l'entira populaziun), nova è la frequenza da situaziuns da conflict ch'ins po deducir d'ina chapientscha differenta da dretg ed urden. Nova è dentant er l'intoleranza latentà creschenta envers persunas d'in'otra derivanza culturala, sociala e religiosa. Novs èn plinavant ils cunfins averts en Europa.

Insatge han ins dentant cuntanschì: l'integraziun è oz ina da las incumbensas centralas da la politica e da la societad. Las partidas politicis han prendi posiziun; il cussegl federal ha relaschà in rapport extendi davart mesiras d'integraziun, sin nivel chantunal e communal lavuran incumbensads d'integraziun e la cumissiun d'esters federala dat regularmain in premi per projects d'integraziun bain reussids. Las baselgias e las ovras d'agid han creà instituziuns che dattan als immigrads sustegn ed agid per dumagnar il mintgadi.

Tge è l'integraziun?

Ina definiziun generala na pon ins betg dar. Walter Schmid, l'antierur vicepresidente da la cumissiun d'esters federala, dovra sco metafra per l'integraziun in flum cun in ual affluent. I dat in flum principal ed en quella l'aua d'in ual lateral. Quella auà è differenta da quella dal flum principal, ella ha in'otra color, in'otra sveltezza, in'otra

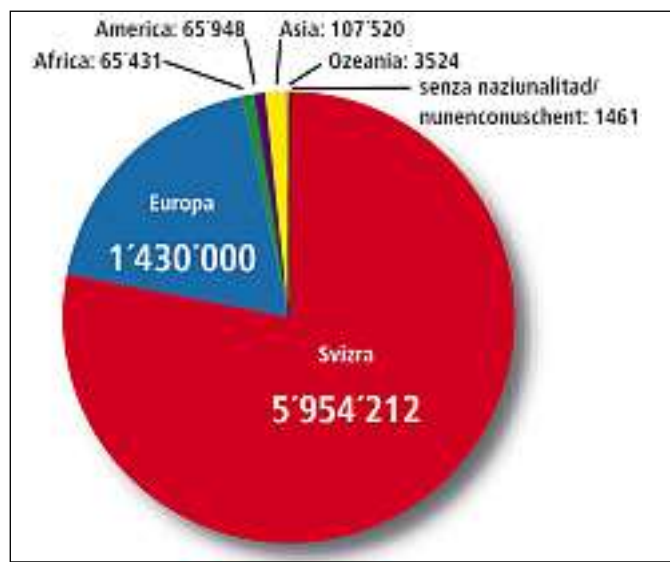
Rapport davart las prestaziuns dal mais.

nov. En il proxim mais ha il giugader la pussaivladad da far adattaziuns u da reagir sin la nova situaziun al martgà da lavur.

Instrucziun dal giu

Co giugar «Nus auters»? Qua las infurraziuns necessarias: Engascha ils candidat cun trair els (drag and drop) or da la toolbox sin in dals ogt differents secturs. Mintga persuna che ti engaschas dovra in mais temp

Ti cumenzas il giu cun in chapital da 1000 francs. En la statistica vesas il svilup da tes chapital. Clicca a la fin da las rundas sin 'terminar il mais'. Tias midadas vegnan elavuradas e tes success calculà. Ti cuntanschas silsunter il proxim mais e pos danovamain far las midadas giavischadas. Impurtant: Il success en ils singuls secturs vegn mintgamai calculà a la terminaziun da la runda (dal mais). L'engaschament

La populaziun svizra tenor nazionalitad.

auter en Svizra, sco in curt sguard enavos mussa evidentamain. L'onn 1964 ha installà il Cussegl federal ina cumissiun d'experts per studegiar la problematica dals esters (da quel temp en emprima lingia lavurers talians). Quella cumissiun è vegnida a la conclusiun che la Svizra saja en privel da vegnir surimmigrada. Resultada è l'iniziativa da Schwarzenbach dal 1970. Er ils Tamils arrivads la mesadad dal onns 1980 èn vegnids refusads vastamain.

derivanza. Là, nua che las duas auas s'uneschian, ves'ins la differenza e là buglia l'aua, là datti irritaziuns. Tgi ch'ha nudà ina giada en ina tala aua sa, ch'i n'è betg uschè simpel, ch'i po perfin far in pau tema. Però: precis là sa maschaidan las auas, las irritaziuns, las preoccupaziuns èn necessarias. Insadura è l'aua lura puspè quieta, il flum calm - i dat in nov flum principal, in nov «mainstream».

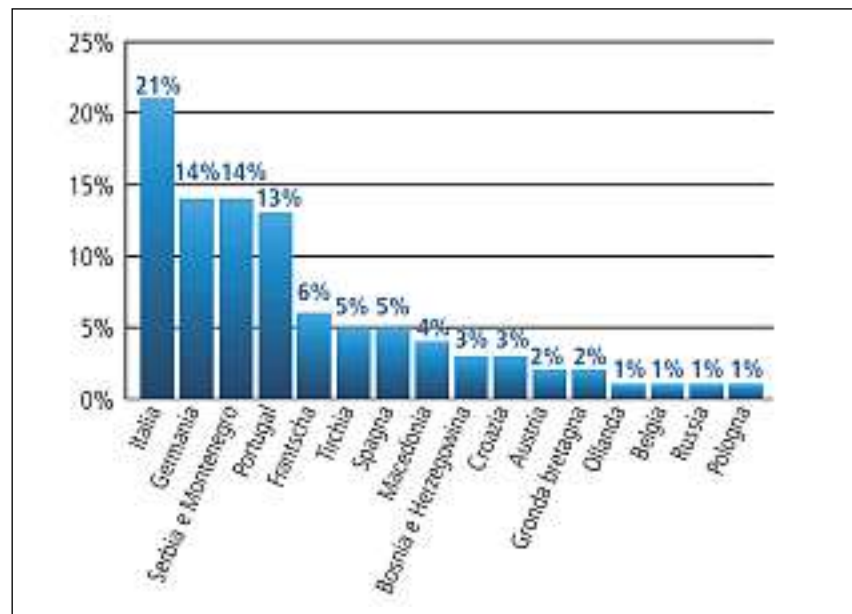
Professor Bassam Tibi che docescha davart relaziuns internaziunals a la Cornell University USA ed a l'universitad da Göttingen constatescha il suandant: la diversitad culturala po esser tant ina funtauna da ritezza sco ina da conflict. Ina charitat ordinada en il senn d'in multiculturalissem betg reflectà che pregia ina casualitad da valurs e romantisescha culturas estras ston ins metter en dumonda. L'alternativa als dus extrems pudess esser in pluralissem da culturas che collia la diversitad cun in censes da valurs.

La presentaziun:

SRG SSR idee suisse. «Nus auters» (giu virtual).

Dapli infurraziuns:

www.chatta.ch/?hiid=236
www.chatta.ch

Esters da l'Europa en Svizra.

Ils lavurers ed ils differents secturs da lavur.